

ΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟΝ

Α Γ Ι Α Σ Σ Ο Φ Ι Α Σ

ΜΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ ΚΥΘΕΡΩΝ ΑΡ.1Ε

Ίω. Πετροχείλου

ΊΣΤΟΡΙΚΟΝ ΤΟΥ ΣΠΗΛΑΙΟΥ

Τὸ σπήλαιον Ἀγ. Σοφίας Μυλοποτάμου εἶναι γνωσθὲν ἀπὸ πολλὰ παλαιὰν ἐποχὴν· αἱ δὲ ἀπὸ ὅμων γνώσεις μαρτυροῦσιν ὅτι εἰς τὸ σπήλαιον αὐτὸ ἐκτελέσθησαν ἀριστὰ μαθηματικὰ ἔργα, εἰς τὰ ἅλα εἶχε γίνεσθαι μέχρι τοῦ 1830.

Κατὰ παράδοσιν (1) ἐν τῷ σπηλαίῳ αὐτῷ παρέμεινε ἡ Ἀγ. Σοφία, μάλιστα δὲ εἰς τὸ εἶδος τοῦ πρώτου προδρόμου, ὅπου ὑπάρχουσι ἴχνη βασιστηρίου, λέγεται ὅτι εὐρέθη καὶ τὸ εἶμα τῆς Ἀγίας, πραγμαθῶς ποῦ δὲν διαπιστώθη.

Πρώτη συστηματικὴ ἐξερεύνησις τοῦ σπηλαίου ἐγένετο κατὰ τὸ 1830 ὑπὸ τοῦ τότε καθηγητοῦ τῶν Φυσικῶν τοῦ Πανεσίου Κυθέρων Ἰ. Πετροχείλου μετὰ τῆς συζύγου του Ἀννης. Μετὰ τὴν ἐξερεύνησιν αὐτὴν ἐδημοσιεύθησαν αἱ πρώται ἀκριβεῖς γνώσεις περὶ τοῦ σπηλαίου καὶ τὸ πρῶτον ἀναγνωριστικὸν σχέδιον αὐτοῦ εἰς διάφορα κεραιδικὰ (2) καὶ ἀνεγνώριση ἢ τουριστικὴ ἀξία του.

Κατὰ τὸ 1855 ὑπὸ τοῦ Ἰδρύματος Τουρισμοῦ Κυθέρων ἐγένετο ἡ πρώτη σοβαρὰ κίνησις πρὸς ἀξιοποίησιν αὐτοῦ. Τὰ ἀνταλλαγέντα ἔγγραφα διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν μεταξὺ τοῦ ἀνωτέρω Ἰδρύματος, τοῦ Ε.Ο.Τ. καὶ τῆς Ἑλλ. Σπηλαιολογικῆς Ἑταιρίας ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὸν Κυθηρικὸν τύπον (3).

Κατόπιν τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν, ἡ σπηλαιολογία καὶ Ἄννα Πετροχείλου δι' ἐπιχορηγήσεως τῆς Ε.Σ.Ε. μετέβη δις εἰς Κόθηρα καὶ ἐσχέδιασεν ὑπὸ κλίμακα τὴν ἀκριβῆ κάτοψιν τοῦ σπηλαίου, ἐκπονήσασα καὶ καθεοδηγητικὴν μελέτην πρὸς ἀξιοποίησιν αὐτοῦ. Ἐπίσης ὁ γεωλόγος κ. Ἰ. Πετροχείλος, περιέλαβεν εἰς τὴν ἐργασίαν του περὶ τῆς γεωλογικῆς κατασκευῆς τῶν Κυθέρων τὴν ἐντεταλμένην ὑπὸ τοῦ Ἰν-

τις του Γεωλογίας και έρευνών ύπεδάφους, και
του σκουδην της εξέλιξης του σπηλαιου.

... γρήγορα έχορηγήθη πίστωσις δια την κατασκευ
... άμαξιτης οδου οδηγούσε μέχρι της εισόδου
του σπηλαιου, ή οποία εχαράχθη ήδη ως διακλάδω-
σις της από Μυλοποτάμου προς την Παναγίαν Όρφα-
ν ή έδοϋ.

ΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΣΠΗΛΑΙΟΥ

Το σπήλαιον κεΐται παρά την έκβολην επί της άρι-
-στερας πλευρας μιᾶς ξηρᾶς κοιλάδος άρχομένης ά-
-πό την κάτω χώραν Μυλοποτάμου περίπου εις Έβρ-
κλάτος 36° 14,8 και Άν. μήκος Gr. 22° 56,1.

Το ύψόμετρον της εισόδου του σπηλαιου είναι
50 μ. περίπου άνω της επιφανειας της θαλάσσης έ-
-πί της δυτικῆς ακτῆς της νήσου. Ούτω ή θέσις του
σπηλαιου έχει λίαν έντυπωσιακήν θέαν προς το ά-
-νοικτόν πέλαγος και τὰς άποτόμους κλιτεΐς της
παρά το σπήλαιον κοιλάδος.

Περί τὰ 20 μ. προς δυσμὰς της εισόδου του σπη-
λαιου ύπάρχει μικρά επίπεδος επιφάνεια και δια
την τουριστικήν εκμετάλλευσιν της άνωτέρω θέας.

ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΣ

Μία και μόνη ύπάρχει οδός δια την προσπέλα-
-σιν της εισόδου του σπηλαιου. Αύτη είναι ένα μο-
-νοπάτι όδεβατον και λίαν κακώς διατηρούμενον, το
όποϊον άρχίζει από της έπίσης κακώς διατηρουμέ-
-νην άμαξιτήν οδον, ή οποία φθάνει μέχρι της κάτω
Χώρας. Το μονοπάτι αυτό απαιτεΐ πορείαν 1/2 ώρας.

Η προβλεπομένη προς κατασκευήν άμαξιτή οδός
θα φθάνη εις το χαμηλότερον μέρος της δεξιᾶς
πλευρας της άποτόμου κοιλάδος, όπου εύρίσκεται πρό
της εισόδου του σπηλαιου από εκεί δε θα φθάνη ε
έπισκέπτῃς μέχρι της εισόδου δια της διαβάσεως
μικρᾶς γέφυρας και κατόπιν άνόδου δια μονοπατί-
-ου διαρρυθμισμένου με βαθμίδας.

ΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟΝ

Η είσοδος του σπηλαιου είναι σήμερον κλει-
-σμένη με σιδηράν έφευρμένην θύραν, ή οποία κατό-
-πιν συστάσεως της Ε.Σ.Ε. παραμένει κλειδωμένη
και άνοίγεται μόνον υπό του έντεταλμάνου οδηγού
του σπηλαιου κατά τὰς επισκέψεις.

Μία μικρά γαλαρία άποτελεΐ το πρώτον μέρος
του σπηλαιου. Αύτη έχει διευρυνθη τεχνητώς, πιθα

νόν από εκείνους, που έχτισαν τόν έντός τοῦ σπη-
λαιου μικρόν ναόν, διότι τὸ τέλος τῆς γαλαρίας
εἶναι κλεισμένον με τοῖχον σχηματίζοντα τέμπλον
ναοῦ με θύραν. Ἐπὶ τοῦ τοίχου ὑπάρχουν ἀγιογρα-
φίαι με ζωηρὰ χρώματα διατηρούμεναι μὲν μέχρι
σήμερον, ἀλλὰ παρουσιάζουσαι τώρα σμεῖα καταστρο-
φῆς των λόγω ἀναπτύξεως κρυπτογάμων φυτῶν ἐπὶ
τοῦ τοίχου.

Ὀλίγα μέτρα μετὰ τὸν τοῖχον με τὰς ἀγιογρα-
φίας ὑπάρχει κτιστὸς ναῖσκος μεταξὺ σταλαγμιτῶν
διακοσμημένος ὁμοίως με τοιχογραφίας καὶ τοῦ θ-
πόλου ἢ κατασκευὴ ἀνάγεται εἰς τὸ ἔτος 1785, ὡς
ἐξάγεται ἀπὸ τὰ χαραγμάκα ἐπὶ μαλακοῦ ἀκόμη κο-
νιάματος, που ἀναφέρονται τὸ ἔτος τοῦτο.

Ἡ ἀνωτέρω χρονολογία συμφωνεῖ καὶ με τὴν ἐ-
ποχὴν τῆς τεχνικῆς τῶν ζωγραφισμένων εἰκόνων κα-
τὰ τὸν κ. Π. Δηλιάν καθηγητὴν ἑρπεσκευτικῶν τοῦ Γυ-
μνασίου Κυθήρων.

Δεξιὰ, ὡς εἰσερχόμεθα, εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ἕνα
κοίλωμα, κρυπτόμενον με σειρὰν στύλων, καλῶς δια-
κοσμημένον με σταλαγμιτῆς, περιλαμβάνει μικρὰν
λίμνην, έντός τῆς ὁποίας γίνεται λίαν θεαματικὸς
κατοπτρισμός.

Προχωροῦντες έντός τοῦ σπηλαιου συναντῶμεν μετ'
ὀλίγον εἴσοδον στενὴν καὶ χαμηλὴν. Μετ' αὐτὴν ἀρχ-
εῖ μεγάλη αἴθουσα μήκουσ 20 μ. καὶ πλάτους 10
ἢ ὁποία ἔχει μὲν μετρίαν διακόσμησιν, ἀλλὰ ἐν
σχηματισμῷ λίθωμα χαρακτηριστικῆς ὕψης λίαν ἐν-
τυκωσιακόν, ἤλεκτρομορφον, εἰς δύο σημεία τῆς καὶ
ἕνα χαρακτηριστικόν ὑγκώδη στύλον πεσμένον καὶ
ἀποτεθειμένον ἀπὸ τοῦ ἐκ λιθωματικῆς βλῆς δαπέ-
δου, ἀποκαλούμενον ὑπὸ τῶν ἐπισκεπτῶν, ὡς ἐκ τοῦ
σχήματός του «βαρέλι».

Ἡ αἴθουσα αὐτὴ συγκοινωνεῖ ἀπ' ένδος μὲν πρὸς
δυμὰς με μικρόν θαλαμίσκον, κείμενον μεταξὺ αὐ-
τῆς καὶ τοῦ σημείου ὀπισθεν τοῦ κτιστοῦ ναῖσκου
ὁ ὁποῖος περιέχει ὠραιότατον στολισμὸν ἐκ στύ-
λων καὶ σταλαγμιτῶν, που κατοπτρίζονται εἰς δια-
τηρούμενον ἐκεῖ έντός λεκάνης βδωρ βάεουσ 0,50 μ.

Ἀπὸ τὴν μεγάλην αἴθουσαν εἰς τὸ ἐσωτερικόν
προχωροῦμεν διὰ μέσου στύλων.

Εἰς τὸν μικρόν θαλαμίσκον, που εἰσερχόμεθα ἀ-
πὸ τὴν διάβασιν αὐτὴν μία πλαγία ὀροφὴ παρουσι-

άζει μίαν όλιγοθησιγενή έπιφάνεια, επί τής όποιας διακρίνονται θαυμάσιαι τομαί άπολιθωμάτων, ίσ-
-πουπιτών, ποδ περιέχονται είς τδ πέτρωμα και πε-
-ρίεργοι σταλακτίται άνωμάλου άναπτόξεως, τοϋ τδ
-που τών έλικτιτών.

Έκ τοϋ θαλάμου αϋτοϋ προχωροϋντες προς τδ έ-
-σωτερικόν έχομεν δεξιά τήν σειράν τών στύλων,
τήν όποίαν έπεράσαμεν δι' άνοιγματος της και τήν
όποίαν περνώμεν πάλιν δι' άλλου άνοιγματος, και ά-
-ριστερά χαμηλήν όροφην. Οϋτω ρθ' μέχρι τής έπομέ-
-νης αίθούσης, ή όποία είναι ή πλέον έπιμήκησ τοϋ
σπηλαιου, μήκος 30 μ. περίπου και με προεκτάσεις.
Η αίθουσα αϋτη έχει πλήθος σταλακτιτών, είναι
καλώς διακοσμημένη, αλλά είς μερικά σημεΐα είναι
σχετικώς χαμηλή. Εδϋ φαίνεται κατά προτίμησιν ό-
-τι παραμένον και νυκτερίδες, διότι υπάρχουν άκο-
-θέσεις γουανό.

Χαρακτηριστικά μορφαί λιθωμάτων έντός τής ά-
-νωτέρω αίθούσης είναι κλωδες κλεισμένος με στα-
-λακτίτας πολλοί τών όποιων έχουν αφαιρεθ ή και
όμοϊωμα δένδρου.

Από τήν αίθουσαν αϋτήν υπάρχουν, δύο διαβά-
-σεις προς τδ έσωτερικόν. Η πρώτη συναντωμένη εί-
-ναι χαμηλή και ει' ένδος μικροϋ θαλάμου ρεάνει με
-χρι έτέρας στενής διόδου, διά τής όποίας διακρί-
-νεται λίαν διακοσμημένον διαμόρφωσιν με σταλακτι-
-τας και ροζομορφα έπικαλύματα λιθωματικά δαπέ-
-δου ή δευτέρα περνά διά λίμνης μικράς μεταξδ
-λευκών στύλων λίαν έντυπωσιακοϋ συνόλου.

Από τόν θαλαμίσκον τής λίμνης ή, έξοδος είς
-τόν έκόμενον θάλαμον είναι όσκολος, διότι άπαι-
-τεί πέραςμα όπερ τήν λίμνην.

Διά τήν τουριστικήν διευθέτησιν προβλέπεται
-διεδρύσεις και τής εισόδου τοϋ θαλαμίσκου τής
-λίμνης και τής έξόδου, ή όποία εά γίση άριστερώ-
-τερα, διά να διαφυλαχθ ή είς τδ σημεΐον, όπου γί-
-νεται σήμερον ή διάβασις μία λιθωματική λεχάνη
-λίαν έντυπωσιακή.

Τοϋ νϋου θαλάμου, είς τόν όποϊον φεάνομεν με-
-τά τόν θαλαμίσκον τής λίμνης τδ άριστερόν, ως
-είσερχόμεθα μέρος είναι εκείνο, ποδ έπισχεπτόμεθα
-θα από τόν προηγούμενον θάλαμον πλαγίως, ποδ έ-
-χει τήν διακόσμησιν με σταλακτίτας και δάπεδον

μέ ροδόμορφα λιθωματικά έπικαλύματα. Προχωρούντες έντός του θαλάμου τουτου διά μέσου χαμηλών κυριώς περασμάτων, τών οποίων ή όροφή δύναται να λαξευθή εύκόλως διά τήν εύκολώτεραν διάβασιν, είσερ-
-χόμεθα είς τήν αίθουσαν του λέοντος, όπως όνομάσθη αύτή εκ του εύρισκομένου εκεί σταλαγμιτι-
-κού όμοιώματος του λέοντος της Βενετίας, ό όποι-
-ος φαίνεται να φέρεται επί της ράχως έλέφαντος.
· Η παρομοίωσις είναι άληθινά καταπληκτική.

Δεξιά μας ή αίθουσα αύτή έχει βράχους πεσμέ-
-νους εκ της όροφής ενώ, άριστερά ένα μεγάλο τοί-
-χον από στόλους. ΗΨίς του άνωτέρω τοίχου όμοιά-
-ζει με άνάγλυφον τέμπλον ναού έξαιρετικής τέχ-
-νης.

Δι' άντίμακτος του άνωτέρω τοίχου είσέρχόμεθα είς άλλον θαλάμον διακοσμημένον επίσης με σταλα-
-κτίτας και σταλαγμιτας και διά στεγών περασμά-
-των διά μέσου σταλαγμιτών και στόλων φάνομεν είς μικρόν θαλαμίσκον, χαμηλόν μόν, αλλά με τήν ώ-
-ραιότεραν διακόσμησιν του σπηλαίου. Είς τόν θαλα-
-μίσκον αυτόν έδόθη τό όνομα «τουαλέττα της 'Α-
-φροδίτης» εξ αίτίας του όμοιώματος νιπτήρος, ύ-
-πάρχοντος είς τό σημεϊον της εισόδου του καίτων λιθωματικών μορφών των τοιχωμάτων και του δαπέ-
-δου, ποδ όμοιάζουν προς ψηφιδωτά.

Τέλος είς τό έσωατόν μέρος του σπηλαίου ύπάρ-
-χει άλλη αίθουσα μήκους 12 μ. Αύτη είναι επίσης διακοσμημένη με στόλους, σταλακτίτας και δάπεδον με ψηφιδωτά λιθώματα.

Τό όλον σπήλαιον έχει δίκτυον όλικού μήκους διαδρομών και θαλάμων 290 μ., μήκος διαδρομής ά-
-πό της εισόδου διά των εύκολώτερον προσιτών δι-
-όδων μέχρι του πλέον άπομακρυσμένου σημείου ά-
-πό αύτης είς τό σπήλαιον 185 μ., μεγαλύτερον ύ-
-ψος όροφής 8, μ. και διαφοράν στάθμης από της εί-
-σόδου έως τό ύψηλότερον κείμενον σημεϊον του δαπέδου του σπηλαίου 8,8 μ. και έως τό χαμηλότε-
-ρον κείμενον 0,30 μ.

Ο ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΠΗΛΑΙΟΥ

· Ο σχηματισμός του σπηλαίου 'Αγ. Σοφίας Μυλοποτά-
-μου οφείλεται είς διαβρώσεις άμέσως διεισδυόν-
-των εκ της έπιφανείας ύδάτων άνευ συλλογών.

Τούτο φαίνεται από τήν διατήρησιν του διακλα

-είομόρφου σχήματος τῶν γαλαριῶν συμφώνως πρὸς τὰς δύο διευθύνσεις τῶν σημαντικωτέρων διακλάσεων τῶν ἀβεστολιθικῶν ὄγκων τῶν Κυθῶρων πρὸς ΕΒΔ καὶ ΝΝΑ, ἀνευ γλυφῶν ἐκ μηχανικῆς διαβρώσεως.

Ὁὕτω παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ σπηλαίου μέχρι 20 μ. πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν διακρίνεται σαφῶς ἐπὶ τῆς ὀροφῆς ἡ χαραγὴ μιᾶς διακλάσεως διευθύνσεως ΕΒΔ καὶ παρ' αὐτὴν ἔντονον λαπιὰν, ἀνεστραμμένον. Ἐπίσης εἰς τὸν πρῶτον μετὰ τὴν γαλαρίαν τῆς εἰσόδου θάλαμον διακρίνεται ἡ χαραγὴ μιᾶς ἑτέρας διακλάσεως διευθύνσεως ΕΒΔ.

Αἱ γαλαρίαι ἐπομένως τοῦ σπηλαίου εἶναι ψευδεῖς δεῖς.

Αἱ πλέον λιθωματογενετικαὶ διακλάσεις ἦσαν αἱ διευθύνσεως ΕΒΔ, διότι αἱ περισσότεραι εἶσι στύλων ἢ σταλαγμιτῶν τοῦ σπηλαίου εἶναι διατεθειμέναι κατὰ τὴν διεύθυνσιν αὐτὴν. Αἱ πρὸς τὴν ΝΝΑ διεύθυνσιν διακλάσεις ἐπομένως ἦσαν αἱ ἠμικοινοῦργήσασαι τοὺς συνδέσμους τῶν πρώτων κοιλωμάτων καὶ τὰ μεγαλύτερα κενά.

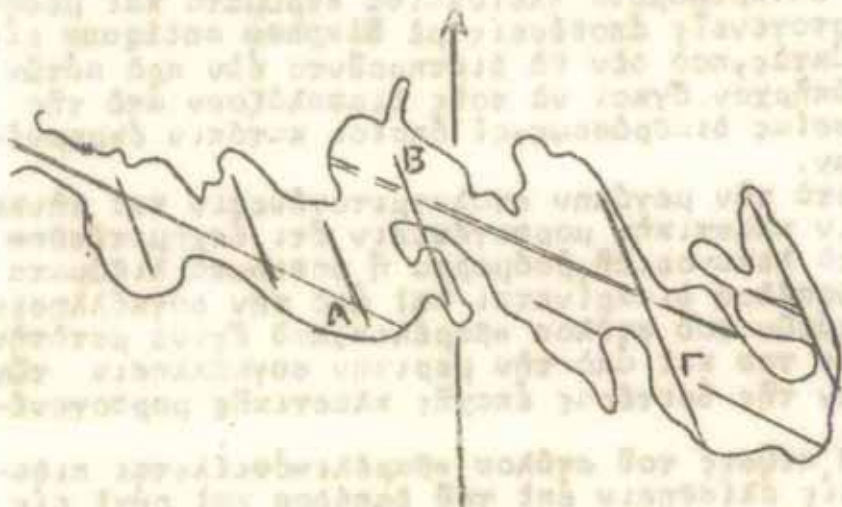
Πρὸς τὰς διευθύνσεις αὐτῶν τῶν διακλάσεων εἶναι προσανατολισμένοι καὶ οἱ ὀρθοὶ τοῖχοι καὶ τὰ ὑπολείματα τῶν παλαιῶν σπηλαίων, καὶ διακρίνονται ἐντὸς τῆς πρὸ τοῦ σπηλαίου κοιλάδος.

Αἱ σημαντικώτεραι κρημνίσεις τεμαχῶν τῆς ὀροφῆς τοῦ σπηλαίου, ὀφείλονται εἰς διασταυρώσεις διακλάσεων, ὡς φαίνεται εἰς τὸ σχῆμα (Α) (Β) (Γ).

Ἡ κάλυψις τῶν εἰς τὸ μέσον τοῦ σπηλαίου (Β) κρημνισμένων τεμαχῶν δι' ὀγκωδῶν σταλαγμιτῶν ὀφείλεται εἰς τὴν διαφορὴν ηλικίας των ἀπὸ τὰς αἰθεύσεως τοῦ λέοντος καὶ τῆς πρώτης αἰθεύσεως μετὰ τὴν γαλαρίαν τῆς εἰσόδου, διότι αἱ δευτεραι, ἔχουσι ἐπ' αὐτῶν τὴν βλῆν ἡ ὁποία εἶναι κολλημένη καὶ ἐπὶ τοῦ μεγάλου στύλου «βαρέλι», ὁ ὁποῖος ἀνήκει εἰς τὸ σύστημα τῶν ὀγκωδῶν σταλαγμιτῶν καὶ ἔπεσε ἀργότερον.

Ὁὕτω διὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ σπηλαίου δεόν να διακρίνωμεν ἐκτὸς τοῦ σταδίου διανοίξεως καὶ ἐποχὴν πρώτης κλαστικῆς μορφογενέσεως, περίοδον μεγάλης λιθωματογενέσεως καὶ ἐποχὴν δευτέρας κλαστικῆς μορφογενέσεως.

Ἡ διανοίξις τοῦ σπηλαίου πέντως ἔγινε προπλειστοκαινικῶς, διότι ἐπὶ τοῦ ὀπέδου καὶ τῶν πα-

Παράστασις τῶν διακλάσεων, καὶ ἐσχημάτισαν τὸ σπήλαιον Ἀγ. Σοφίας

ρειῶν τῆς εἰσόδου τοῦ μέχρι ἀρκετοῦ μήκουσ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ὑπάρχουν ἀποθέσεις θαλασσίων νεογενῶν στρώσεων ἐκ κίτρινολευκοῦ μάρμας, καὶ ἔχουν πληρῶσει τὰ εἰς βάθος παλαιότερον ὑπάρχοντα κενὰ τῶν διανοιγμένων διακλάσεων.

Αἱ Αἱ ἀποθέσεις αὐταὶ ἀπεκομίσθησαν, ἐν μέρει κατὰ τὴν ἀνελεύσεως τοῦ σπηλαίου εἰς τὴν μετέπειτα τεταρτογενῆ ἐποχὴν. Τοῦτο φαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι τὸ σπήλαιον περιέχει σταλαγμίτας μεγάλους ὁμοίους ἀνευ διακοπῶν λιθογενέσεως, οἱ ὅποιοι δὲν εἶναι σχηματισμένοι εἰς τὴν κατ' ἡμᾶς ἐποχὴν εἰς τὴν ὅποιαν μόνον μικροὶ σταλαγμίται καὶ σταλακτίται εἶναι δυνατόν νὰ σχηματισθοῦν μετὰ τὸ ἐλάχιστον ὕδωρ μετὰ ἐποχικὰς διακοπὰς καὶ παρέχει εἰς τὸ σπήλαιον τὸ κλίμα.

Ἡ ἐποχὴ τῆς πρώτης κλαστικῆς μορφογενέσεως ἐπομένως συμπίπτει μετὰ τὴν ἀνωτέρω τεταρτογενῆ ἀνεύσειν.

Ἡ δευτέρα ἐποχὴ κλαστικῆς μορφογενέσεως δὲν συμπίπτει μετὰ τοῦ ἀποχωρισμοῦ τῆς γῆσου ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον εἶναι πιθανὸν διότι κατὰ τὴν μετα-

πλειόκαινον περίοδον μεγάλοι μεταβολαί συνέβησαν εἰς τὰ κρήτρα, παρὰ τὰς ἀκτᾶς, ὅπου διακρίνονται ἐπιπρεμάμενα πλειόκαινα στρώματα καὶ μεσοτεταρτογενεῖς ἀποθέσεις μὲ *Bierhas antiquus* εἰς τὰς ἀκτᾶς, ποῦ δὲν θὰ διατηροῦντο ἐὰν πρὸ αὐτῶν δὲν ὑπῆρχον ὄγκοι νὰ τοὺς διαφυλάξουν ἀπὸ τῆς θαλασσίας διαβρώσεως, οἱ ὅποιοι κατόπιν ἐκρημνίσθησαν.

Μετὰ τὴν μεγάλην σταλαγμιτογένεσιν καὶ τήνκατόπιν κλαστικὴν μορφογένεσιν ὅτι ἐσχηματίσθησαν τὰ λεκανοειδῆ, ῥοδόμορφα ἢ ψηφιδωτὰ λιθώματα τοῦ δαπέδου διακρίνεται καὶ ἀπὸ τὴν συγκόλλησιν μετ' αὐτῶν τοῦ στόλου «βαρέλι», ποῦ ἔγινε μετὰ τὴν πτώσιν του καὶ ἀπὸ τὴν μερικὴν συγκόλλησιν τῶν ὀλικῶν τῆς δευτέρας ἐποχῆς κλαστικῆς μορφογένεσεως.

Ἡ πτώσις τοῦ στόλου «βαρέλι» φεῖλεται πιθανὸν εἰς ὀλίγησιν ἐπὶ τοῦ δαπέδου καὶ οὐχὶ εἰς γενικωτέραν αἰτίαν, διότι δὲν ἔχουν πάθει τίποτε οἱ πλατεῖον του ἄλλοι στόλοι, ποῦ ἦσαν συνδεδεμένοι μὲ τὸν ὀκόλοισπον· μὲγάλον ὄγκον τῶν στόλων. Ἐ. Μετὰ τὴν ἐπικαλυμματικὴν τῶν δαπέδων λιθωματογένεσιν ὅτι ἔρρευσαν πολὺ ὀλίγα ὕδατα ἐντὸς τοῦ σπηλαίου δεικνύεται ἀπὸ τὴν ὑπαρξίν πησολιθικῶν σχηματισμῶν, τὸ πλεῖστον κολλημένων καὶ ὀλίγων ἀσυγκολλητῶν.

Ἀλλὰ εἰς τὸ σπήλαιον Ἄγ. Σοφίας Μυλοποτάμου ἡ λιθωματογένεσις δὲν ἔχει σταματήσει καὶ τώρα. Τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὴν εξέτασιν τῶν ὀδάτων τοῦ σπηλαίου κατὰ Ὀκτώβριον 1955, ποῦ ἔδωσεν εἰς μὲν τὴν παρὰ τὸν ναῖσκον ὀδατοσυλλογὴν ὀλ. σκληρότητα ὕδατος 3095 γαλλ. καὶ $pH=6$, εἰς δὲ τὴνεἰς τὸ μέσον τοῦ σπηλαίου τοιαύτην ὀλ. σκληρότητα ὕδατος 32° γαλλ. καὶ $pH=6$.

Τὸ αὐτὸ φαίνεται καὶ ἀπὸ τοὺς νέους σταλακτίτας τόπου Μακαρόνι, ποῦ εὑρίσκωμεν εἰς διάφορα μέρη τοῦ σπηλαίου καὶ ἀπὸ τὸ λεπτὸν λιθωματικὸν ἐπικάλυμα πάχους 1-2 χλσμ. τῆς ἀπόφῆς τοῦ ναῖσκου, ποῦ ἔχει σχηματισθῆ ἐντὸς 171 περίπου ἐτῶν

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΣΠΗΛΑΙΟΥ

Τὸ σπήλαιον Ἄγ. Σοφίας Μυλοποτάμου εἶναι τουριστικόν:

α) λόγῳ τοῦ λιθωματικοῦ διακόσμου αὐτοῦ καὶ

β) λόγω τῆς προνομιακῆς του θέσεως εἰς ρωμαντικὴν μέρεσιν ὑπεράνω ἀνοιχτῆς θαλάσσης.

Αἱ ἀξιολογώτεραι λιθωματικά μορφαὶ του κατὰ σειρὰν ἀξίας αὐτῶν εἶναι αἱ ἀκλουθεῖσι:

α) ὁ σταλακκίτης ὁμοίωμα λέοντες ἐπὶ τῶν ὤμων ἐ-
-λέφαντες

β) τοῦ θαλαμίσκου «τουαλέττα Ἀφροδίτης»

γ) τὰ ὁμοιάζοντα πρὸς ψηφιδωτὰ δάπεδα τοῦ σπη-
-λαίου

δ) αἱ δύο σειραὶ στύλων

ε) αἱ μικραὶ λίμναι

Ἐπικουρικὸν ἀξιὸν λόγου τουριστικῶν στοιχείων εἶναι ὁ μικρὸς ναῦσκος μὲ τὰς τοιχογραφίας του. Σύνδρομος τουρισμῶς δόναται νὰ χαρακτηρισθῆ ἢ εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπ' τοῦ σπηλαίου ὑπαρξίς τῆς ρωμαντικῆς μονῆς Παναγίας Ὀρφανῆς, ἐντὸς σπη-
-λαίου καὶ αὐτῆς, τοῦ μεσαιωνικοῦ κάστρου τῆς Κά-
-τω Χώρας καὶ τοῦ καταρράκτου παρὰ τὴν οἰκισμὸν Μυλοποτάμου.

Ἡ χαραχθεῖσα ἐν τῷ σπηλαίῳ ὑπὸ τῆς κ. Ἀν. Πε-
-τροχέλου τουριστικῆ διαδρομῆ μήκουσ 222 μ. ἐμε-
-λειθῆσθ ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Κωνσταντινίδου πολιτικοῦ μη-
-χανικοῦ, μέλουσ τῆς Ε. Σ. Ε.

Αὕτη εἰς ἀπαιτήσῃ ἀξίονα διανοίξεωσ καὶ β) ἔργα
για διαρρυθμίσεωσ.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἢ διευθετήσεωσ εἰς ἀπαιτήσῃ ἀ-
-νέγειναι τουριστικοῦ περιπτέρου καὶ ἠλεκτροφωτι-
-σμῶν.

Τὰ ἔργα τοῦ ἠλεκτροφωτισμοῦ ὑπελογίσθησαν ὑπὸ
τοῦ ἠλεκτροτεχνίτου κ. Β. Δουροπόδου μέλουσ τῆς
Σ. Ο. τοῦ Πελοπονησιακοῦ Ὀμίλου Ἀθηνῶν.

Ἡ συντήρησις τῶν τοιχογραφιῶν συνεστήθη νὰ
γίνῃ διὰ βαντίσματωσ διὰ διαλύματωσ παραφίνης ἢ
ἐντὸς βενζίνης.

Τέλοσ ἢ ἐκτέλεσις τῶν ἔργων διευθετήσεωσ συνε-
-στήθη νὰ γίνῃ ἐν γενικαῖς γραμμαῖς κατὰ τὴν ἐ-
-ξῆς σειρὰν: 1) διὰ τῆς τακτοποιήσεωσ τοῦ μονοπατι-
-οῦ προσπελάσεωσ τοῦ σπηλαίου διὰ νὰ χρῆσιμεθῆ
πρὸς μετάβασιν τῶν ἐπισκεπτῶν μέχρι περατώσεωσ
τοῦ ἁμαξιτοῦ δρόμου.

2) διὰ τῆς διανοίξεωσ καὶ διευθετήσεωσ
τῆς ὀρισεῖσεσ τουριστικῆσ διαδρομῆσ ἐν τῷ
σπηλαίῳ

3) διὰ τῆς ἐντατικῆς διαφρμίσεως διὰ
τουριστικῶν ἐντόπων, μὲ τὰ ὁποῖα νὰ ἐφοδιασθοῦντὰ
τουριστικὰ γραφεῖα.
καὶ 4) διὰ τοῦ ἠλεκτροφωτισμοῦ.

R E S U M E

LA CAVERNE DE ST. SOPHIE DE MYLOPOTAMO DE CYTHÈRE

par J. Petrochilos

Elle se trouve près de la côte ouest de Cythère
Elle a un réseau d'une longueur totale 290 m. et
une longueur de l'entrée jusqu'au point à l'in-
térieur, lequel est le plus loin de l'entrée 185m.
Elle doit son creusement à la percolation immé-
-diante des eaux météoriques par corrosion.
Alors leur galeries sont fausses.

L'époque de son creusement est avant le Pliocène
ne

Pendant le Pliocène elle est comblée.

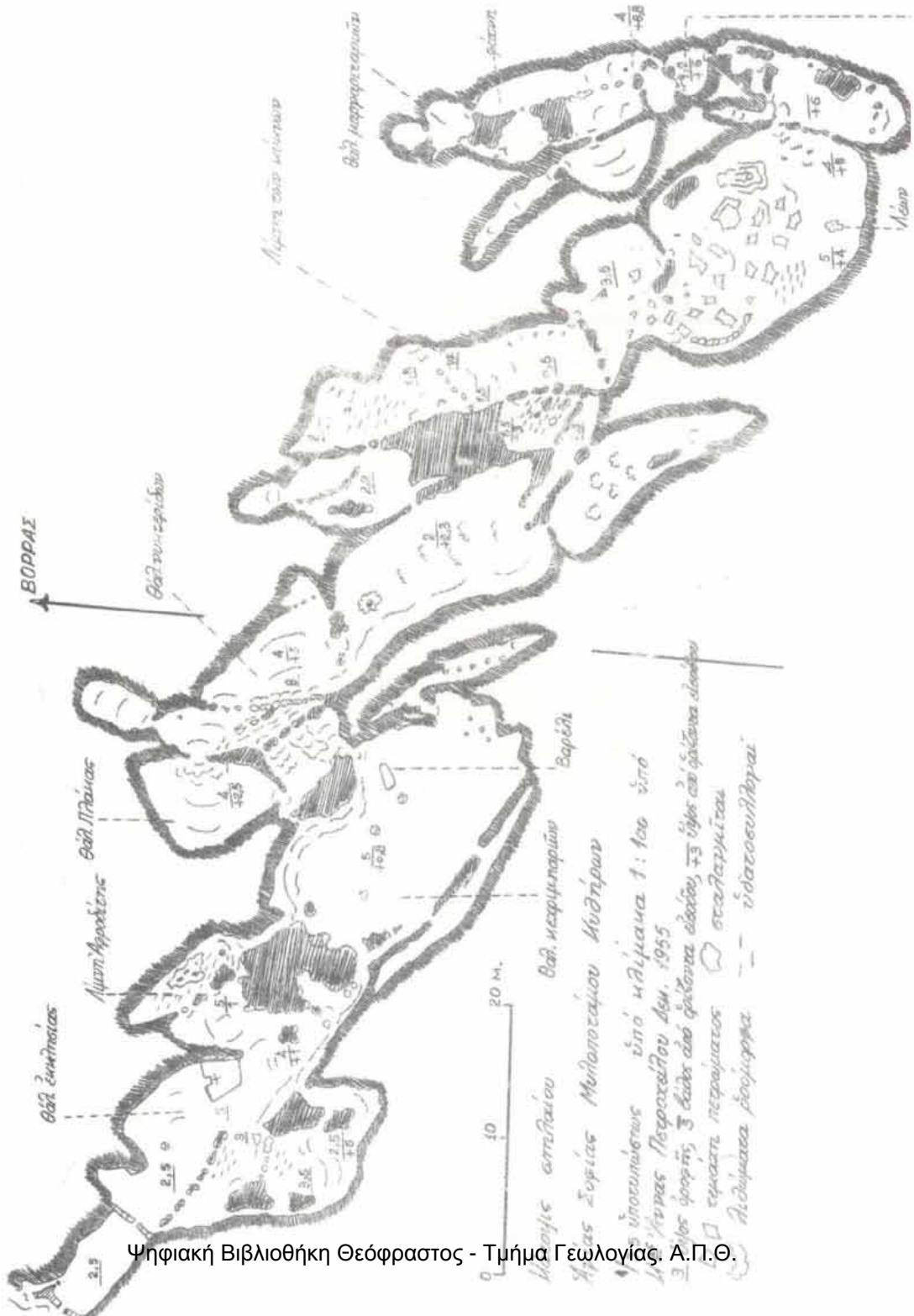
Pendant le Quaternaire ancien la caverne est re-
nouvelée et avant le Quaternaire moyen avait de-
ja de grands piliers stalagmitiques.

Une morphogénèse clastique avait eu lieu pendant
le Quaternaire moyen c. à d. époque dans laquel-
-le l'île de Cythère a perdu sa conection avec
le continent.

Aujourd'hui la caverne de St. Sophie de Mylopota-
mo est propre à une exploitation touristique.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- (1) Γ. Ραγκαβή ΕΛΛΗΝΙΚΑ 1853 τ. Γ' σ. 724
- (2) ΚΥΠΡΙΑΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ 1931 φ. 2, ΕΚΔΡΟΜΙΚΑ 1931
τ. 30
- (3) ΚΥΠΡΙΑΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ 1955 φ. 18

ΒΟΡΡΑΣ

θαλάσσια

Αμυνή Αφρόδιτης

θαλάσσια

Βασιλειάδα

Αμυνή των κέντρων

θαλάσσια

0 10 20 M.

Μνημείο επαιτιάου

θαλάσσια

Αίθέρια βροχάρια

υπόγειοι σπηλαιώσις υπό κλίμακα 1:100 υπό

Μηνιαίας Πετροειδίτου Δελ. 1955

3 ηος φασίης, 3 κλάδες από φάσματα εδάφους, 33 ύψος από φάσματα εδάφους

εγκατα περωμάτων

Αιθέρια βροχάρια

υδατοσυλλογή